

Nesten en nestkasten (les 3)

De beste plek

Inhoud kort

Leerlingen zoeken een geschikte plek voor hun nestkast op het schoolplein. Ze letten daarbij op oriëntatie (kompas), hoeveelheid zon (thermometer), hoogte (meetlint) en voorwaarden als aanvliegroute, rust.

Voorkennis

De les Maak je eigen nestkast is onderdeel van dezelfde lessenserie van Vogelbescherming en kan worden gebruikt als introductie op het onderwerp.

Het is handig als kinderen al hebben kennisgemaakt met veel-

Leerdoelen

- Kerndoelen: **33** (meten en rekenen met maten), **34** (samenwerken), **39** (zorgen voor dieren), **40** (functioneren dier in omgeving), **42** (onderzoek aan materialen en natuurkundige verschijnselen).
- 21e-eeuwse vaardigheden: communiceren, samenwerken, kritisch denken.
- Overige vaardigheden: elementen van onderzoekend leren.

Lesdoelen

- Leerlingen ervaren hoe zij invloed kunnen uitoefenen op hun omgeving.
- Leerlingen leren verschillende soorten tuinvogels te onderscheiden.
- Leerlingen leren wat een vogel nodig heeft om zich voort te planten.

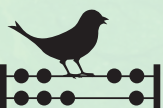

voorkomende tuinvogels, zoals merel of huismus. Via Vogelbescherming kun je een gastleerkracht uitnodigen voor een **buitenles over vogels**. Uiteraard kun je ook zelf met de kinderen naar buiten gaan en in de schoolomgeving zoeken naar vogels. Een filmpje laten zien over tuinvogels kan ook. Tips voor buitenlessen en filmpjes staan vermeld bij de bronnen.

Vorbereiding

Om de juiste locaties voor nestkasten te kunnen intekenen, is het handig als de leerlingen kunnen beschikken over een plattegrond⁵ van de school, waar in ieder geval de buitenmuren op staan ingetekend. Print de

Vogels in de klas

groep 5/6

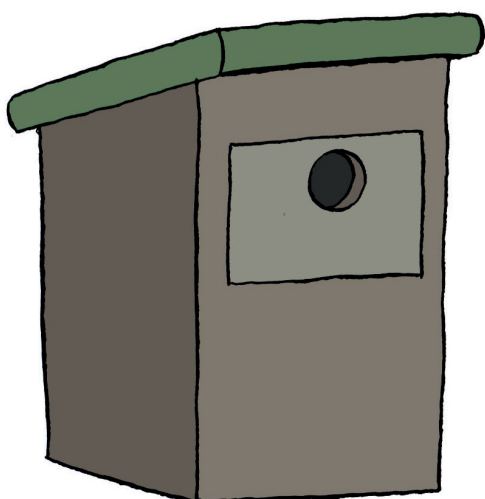
plattegrond op een A4'tje voor elk groepje. Zorg dat er voldoende materialen aanwezig zijn zodat de leerlingen in groepjes van 3 in carrousel aan de slag kunnen met hun onderzoek naar de beste plek voor een nestkast.

⁵ Mocht je niet beschikken over een plattegrond op papier, dan is het wellicht een idee om even een foto te maken van de ontruimingsplattegrond, die in het lokaal of elders in de school aan de muur hangt. Als je deze foto uitprint, heb je ook een prima plattegrond voor dit doel.

Zoek voor de les het filmpje van Beleef de Lente *Vogelnesten en eieren*.

Werkvormen

Groepswork (groepjes van drie leerlingen), zelfstandig onderzoek doen, rapporteren.

Verloop van de les

Introductie (10 minuten)

Start de les met een filmpje *Vogelnesten en eieren*. Bespreek met de klas de functie van een vogelhuisje (zie ook onderstaande tekst), eventueel aan de hand van een meegebracht vogelhuisje: *Waarom maken mensen vogelhuisjes? Kun je vogels daar echt mee helpen? En welke vogels kun je daarmee helpen? (Hulpvraag: Op wat voor natuurlijk nest lijkt zo'n nestkastje?)* **Antwoord:** Vogels die normaal gesproken in holtes broeden (holle bomen, rotsspleten of

Materiaal (per groepje)

- kompas
- meetlint (of touwtje van 1,5-2 meter)
- keukentrapje, stevige kruk
- krijtje
- Checklist *Hangplek nestkastjes* (zie bijlage)
- plattegrond met omtrek van de school¹

bij mensen tussen de dakpannen). Voorbeelden van bekende hollenbroeders: koolmees, pimpelmees, huismus, spreeuw.

Hier kun je een koppeling maken met vogels in stedelijk gebied.

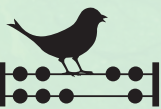
Waarom is het voor vogels vaak veel lastiger om in een dorp of stad een geschikte nestplek te vinden? **Antwoord:** In stedelijk gebied zijn weinig holle bomen en veel huizen worden tegenwoordig zo goed onderhouden dat er weinig kieren zijn en kapotte dakpannen om je nestje achter te bouwen. Met vogelhuisjes (mits goed opgehangen) help je vogels om een geschikte nestplek te vinden.

Opmerking: Als deze les volgt op de les Maak je eigen nestkast, dan kun je het eerste deel van de introductie overslaan en simpelweg de vorige les in herinnering roepen: Wat was ook alweer de reden dat we vogelhuisjes voor vogels maken? En wat is er belangrijk aan een vogelhuisje zodat het geschikt is voor de vogels die het nodig hebben? Weten jullie nog welke vogels dat waren?

Achtergrondinformatie bij de introductie

Bij nestkasten denk je al gauw aan een plekje voor vogels om hun eieren te leggen. Nestkasten zijn nodig op plekken waar voor vogels weinig geschikte nestplekken zijn, zoals in veel steden en dorpen. Maar nestkasten zijn voor vogels niet alleen handig om in te broeden. Wie een nestkast in de tuin heeft, moet niet gek opkijken als de kast midden in de winter bewoond blijkt te zijn. Net als wij willen de vogels er 's winters ook liever warmtjes bijzitten. Er is dan minder voor ze te eten en dus moeten ze zuinig omgaan met hun energie. Veel kleine vogels gebruiken een nestkast om er 's nachts in te slapen, beschermd tegen regen, wind en kou. Door een nestkast (of vogelhuisje) te maken en op te hangen, kun je dus echt vogels helpen: de vogels zullen in de winter het nestkastje als slaapplek gebruiken en er mogelijk in het voorjaar een nestje in maken.

Vogels in de klas

groep 5/6

Het ophangen van een vogelhuisje in 4 stappen (45 minuten)

Stap 1: Verkennen van de eisen aan het vogelhuisje

Leg uit dat vogels heel kieskeurig zijn bij de keuze voor de locatie van een nestkast: niet te vochtig en te koud (niet in wind en regen), niet te warm (niet in de zon) en veilig voor roofdieren zoals klimmende katten. Je kunt natuurlijk ook via een kringgesprek vragen naar de kennis en gedachten van de leerlingen hierover. In de bijlage van deze les staat de Checklist Hangplek nestkastje met tips voor het ophangen van een nestkast. Vertaal de tips samen met de leerlingen naar de schoolsituatie. Let op: dit kunnen de leerlingen ook zelf doen in groepjes. Ze werken dan aan het plan van eisen in de ontwerpcyclus.

Laat de leerlingen verkennen welke kennis ze nodig hebben: Hoe kom je erachter waar het noordoosten ligt? Hoe werkt een kompas, hoe meet je temperatuur? Wat hebben we verder aan spullen nodig, zoals een keukentrapje, een meetlint (of touwtje van 2 meter), etc.

Stap 2: Locatie bepalen

Als de leerlingen alle spullen hebben en weten hoe het kompas werkt, kunnen ze in groepjes naar buiten om voor hun nestkast een geschikte plek te zoeken. Als ze die gevonden hebben, geven ze dat aan met een pijl op de muur of op de tegels met hun namen erbij. Op de plattegrond zetten ze een kruisje op de juiste plek.

Je kunt ervoor kiezen om elk groepje een deel van het onderzoek te laten doen, waarbij de informatie van de groepjes samen de meest geschikte plek(ken) oplevert. Een andere mogelijkheid is dat ieder groepje de beste plek zoekt voor een specifieke vogelsoort (bijvoorbeeld voor de sociale broeders mus of spreeuw of voor een koolmees of pimpelmees, die juist niet op een kluitje willen

broeden). Dat is het leukst als de groepjes ook hun eigen nestkastjes voor deze soorten hebben gemaakt (zie de les *Maak je eigen nestkast*).

Stap 3: Locatie checken

De verschillende groepjes presenteren hun resultaten aan elkaar door met de klas langs de geselecteerde plekken te lopen. Dit is ook een mooi moment om te kijken of de leerlingen de checklist hebben begrepen en daadwerkelijk goede plekken hebben uitgezocht. Laat leerlingen, als het even kan, elkaar daarbij ook beoordelen (kloppen de metingen?).

Stap 4: Nestkast ophangen

Als de groepjes voor zichzelf of met de hele klas hebben bepaald waar de nestkastjes kunnen hangen, dan is het natuurlijk heel leuk om ze daadwerkelijk op te hangen. Dat is echter een project op zichzelf, omdat er natuurlijk eerst toestemming moet zijn van het schoolhoofd of er wel in de schoolmuren mag worden gehamerd en geboord. Wellicht kan een handige lerares, leraar of ouder helpen om op aanwijzing van de leerlingen haakjes aan te brengen op de juiste plek.

En nu maar afwachten of de vogels zich laten verleiden!

Afsluiting (5 minuten)

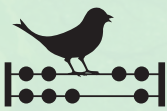
Terug in het lokaal is het tijd om te evalueren: Hebben de leerlingen meer of minder geschikte plekken gevonden dan ze dachten? Was het moeilijk om een geschikte plek te vinden? Hoe kwam dat? Zouden er manieren zijn om meer geschikte plekken te maken? Of hebben ze nog ideeën om de kans op bewoning van de nestkasten te vergroten? Denk aan voedsel, nestmateriaal, schuilplaatsen.

Tips

Houd met de leerlingen de nestkasten in de gaten: Welke vogels komen kijken? Welke kasten krijgen de meeste belangstelling? Het kan een starter of afsluiter van de dag zijn om even te vragen of iemand nog activiteit bij de kasten heeft gezien. En maak ook op tijd de kasten schoon. Doe dat in het najaar, als de vogels klaar zijn met broeden. Let op: wacht niet te lang, want 's winters komen de vogels ze alweer inspecteren!

Bronnen

- Informatie over vogels: www.vogelbescherming.nl.
- **Vogels herkennen.**
- Kennismakingsles tuin- en stadsvogels: lesbrief *Tuin- en stadsvogels*.
- Meer **lesmateriaal** en **filmpjes**.

Checklist hangplek nestkastje

1. **Rustige plek.** Dus bijvoorbeeld niet bij de ingang van de school.
2. **Geen volle zon.** Dus liever niet op het zuiden (check met je kompas).
3. **Beschut tegen de wind.** De invliegopening van de nestkast op het noordoosten, want de wind komt in Nederland vaak uit het zuidwesten (check met je kompas).
4. **Vrije en veilige aanvliegroute.** Geen takken direct voor de opening.
5. **Uit de buurt van katten.** Nestkast moet op 1,5 à 2 m hoogte hangen (check met je meetlint).
6. **Tussen nestkasten ongeveer 3 meter ruimte.**⁶ Voor individuele broeders, zoals koolmees en pimpelmees.
7. **Nestkast stevig vastgemaakt.** Dus hij kan niet gaan slingeren of vallen.

⁶ **Let op:** mussen en spreeuwen broeden wel graag bij elkaar. Dus daarvoor geldt deze regel niet.

Je leest het in Vogels Junior

Word vogelvriend en
ontvang 5 keer per jaar
Vogels Junior, hét tijdschrift
over beesten, buiten en
beschermen.

Ga naar vogelbescherming.nl/juniorlid

✗ Gemeente
✗ Amsterdam
✗

**GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING**

**PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS**
Scheltema-Breet Natuurfonds

Deze lesbrief is tot stand gekomen met medewerking van de gemeente Amsterdam en is financieel mogelijk gemaakt door bijdragen van het NME-fonds van de gemeente Amsterdam, de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting en het Scheltema-Breet Natuurfonds.